УДК 65.012.122
JEL G 30, M 11

ТИХОНОВА І.М.
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Одеський торгово-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету
Інглезі, 6, м. Одеса, Україна, 65070
E-mail: tikhonovai@i.ua

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МСФЗ

Визначено сутність облікового процесу на підприємствах в якості основи для виконання управлінської функції. Розглянуті концептуальні основи формування методичного підходу до управління розвитком промислового підприємства на основі імплементації принципів, методів і процедур Міжнародних стандартів фінансової звітності, основним з яких є принцип професійного судження і визначення сутності господарських процесів на основі кваліфікованої суб'єктивної оцінки.
Ключові слова: *управління промисловим підприємством, облікові інструменти управління, МСФЗ в управлінні*

TIKHONOVA I.M.
Cand. Sc. (Economics),
Odessa Trade and Economic Institute of Kyiv National University of Trade and Economics
Inglise, 6, Odessa, Ukraine, 65070
E-mail: tikhonovai@i.ua

METHODICAL APPROACHES TO THE PROVISION OF INDUSTRIAL ENTERPRISE DEVELOPMENT BASED ON IMPLEMENTATION OF IFRS

The essence of the accounting process at enterprises as the basis for the management function is determined. The conceptual bases of formation of a methodical approach to management of development of industrial enterprise on the basis of implementation of principles, methods and procedures of International financial reporting standards are considered, the main of which is the principle of professional judgment and the definition of essence of economic processes on the basis of qualified subjective assessment. The main purpose of the study is to determine the essence of the accounting process at enterprises as the basis for the management function, to determine the basis for the formation of a methodical approach to the management of the development of an industrial enterprise on the basis of the implementation of the principles, methods and procedures of the International Financial Reporting Standards, the main of which is the principle of professional judgment and Definition of the essence of economic processes on the basis of qualified subjective evaluation. The proposed methodological approach to the organization of enterprise development management with the help of accounting and analytical procedures is to adhere to the concept of the maximum possible use of professional judgment and accurate display of information on economic activity in accounting and reporting, as well as in managing the expenditure of financial and material resources in accordance with strategic and operational Plans drawn up in accordance with the provisions and requirements of the order on the accounting policies of the enterprise. All formal requirements for the handling of assets and their reflection in the accounts should be reflected and recorded in the order of the accounting policy of the enterprise, it is due to it it will be possible to apply all conceptual approaches to managing the development of an industrial enterprise on the basis of the implementation of IFRS. Specific approaches to accounting and management of economic assets that are reflected in the order on accounting policies will be implemented in business practice based on strategic and operational development plans that will have a structure characterized by a mixed type of organization, namely: the stages of implementation, production And the recognition of incomes and expenses will be made up and executed by the corresponding budgets, and in the future, based on data from such budgets, management plans will be drawn up for individual Am assets, liabilities, equity, revenues, expenses, financial results, assets, reserves and provisions.
Keywords: *management of an industrial enterprise, accounting instruments of management, IFRS in management*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Обліково-аналітичний процес окрім контрольної та інформаційної функцій на підприємстві виконує також роль управління розвитком суб'єкта господарювання, однак такі функції облікового процесу використовуються вітчизняними підприємствами не в повному обсязі, що викликане низьким ступенем обізнаності з провідними світовими практиками та можливостями, які несуть в

собі Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). Фіскально-орієнтоване та формальне ставлення до облікового процесу на більшості вітчизняних підприємств є застарілим стереотипом, однак положення і правила щодо визнання активів, зобов'язань, капіталу, доходів та витрат, які зафіксовані в наказі про облікову політику підприємства можуть виконувати роль не лише інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень, але здатні справляти прямий вплив на розвиток підприємства, оскільки від обліково-аналітичних підходів залежать рішення щодо включення витрат до категорії поточних або щодо їхньої капіталізації, залежать показники фінансової звітності, які формують інвестиційну привабливість підприємства, його спроможність до укладання довгострокових угод, що прямо визначає можливість суб'єкта господарювання отримувати додаткове фінансування і розвивати бізнес.

Офіційно прийнятий в країні курс на імплементацію МСФЗ [1, 2] не гарантує з боку держави повного методичного забезпечення для провадження управління розвитком підприємств. Навпаки, активне застосування принципу професійного судження при прийнятті рішень робить актуальною розробку методичних підходів до планування і управління розвитком промислового підприємства.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Основи для розв'язання проблеми імплементації МСФЗ в Україні вже визначені в багатьох публікаціях вітчизняних вчених і практиків, однак питанню використання обліково-аналітичних процедур та методично-організаційних документів облікового призначення в процесі стратегічного та оперативного менеджменту за прикладами країн Європи та США приділено недостатньо уваги. Так, в роботах Шевченко А. [3], Каменської Т. [4] визначаються інституціональні аспекти, проблеми і рішення щодо імплементації МСФЗ в Україні. Основні розбіжності між національним та міжнародним підходами в регламентації облікового процесу, інституціональні фактори, спричинені особливостями генезису національної системи обліку та звітності в умовах командно-адміністративної системи, розглядаються в роботах Циган Р. [5]. Проблемам складання консолідованої фінансової звітності з врахуванням вимог МСФЗ присвячені публікації Іщенка В. [6]. Питання облікового забезпечення із застосуванням МСФЗ в аспекті формування податкових механізмів управління відтворенням інвестиційного потенціалу підприємств, але на рівні державної або регіональної політики, розглянуті в публікаціях Лайка О. [7,8]. Однак аспект самостійної організації вітчизняних підприємств в питанні застосування МСФЗ для управління економічним розвитком залишається майже не дослідженим питанням.

Невирішеним і актуальним для вітчизняних підприємств є питання розробки методичного підходу до управління розвитком промислового підприємства на основі стратегічного та оперативного планування операцій з активами, зобовязаннями, капіталом, доходами та витратами з використанням правил і принципів МСФЗ, які є новими і відсутні в національних стандартах бухгалтерського обліку. Визначення реальних можливостей облікового процесу в частині інформаційного та організаційного забезпечення менеджменту розвитку бізнесу, формулювання концептуального та чіткого методичного підходу до організації управлінського процесу є прикладною невирішеною проблемою для вітчизняних промислових підприємств.

Метою даної статті є визначення методичного підходу до управління розвитком промислового підприємства на основі імплементації принципів, методів і процедур Міжнародних стандартів фінансової звітності, основним з яких є принцип професійного судження і визначення сутності господарських процесів на основі кваліфікованої суб'єктивної оцінки. В такому методичному підході мають бути висвітлені питання організації управління різними типами господарських засобів, операцій та підрозділів підприємства на основі розподілу і делегування повноважень в наказі про облікову політику та в спеціалізованих додатках, що дозволятиме імплементувати методичний підхід в практичну діяльність підприємства. Для формування комплексного методичного підходу необхідним є вирішення таких завдань як визначення концепції застосування МСФЗ для управління розвитком підприємств, а також визначення переліку процедур з управління господарськими засобами та операціями стратегічного та оперативного характеру, які будуть запропоновані для виробничого підприємства, оскільки в промисловий сектор становить найбільший стратегічний інтерес з точки зору макроекономічного розвитку економіки та у виробничому секторі найбільш повно представлені різні типи господарських операцій, які підлягатимуть регулюванню.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Особливої значущості обліково-аналітичний аспект набуває в умовах приєднання України до загальноприйнятих в Європейському союзі та в світі стандартів і правил ведення обліку і складання

фінансової звітності, які відкривають нові можливості для використання всіх видів обліку для активного управління розвитком промислового підприємства. Офіційно процес переходу на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), який офіційно запроваджено в Україні Програмою реформування системи бухгалтерського обліку [1] та Стратегією застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні [2]. Вступили в силу дані документи ще в 1998 та 2007 роках, відповідно, однак на шляху імплементації міжнародних стандартів до організації обліку ще забагато перепонів і складностей, які полягають в ставленні до вітчизняної системи обліку і звітності як до засобу врахування та впорядкування інформації про події та господарські засоби, які вже відбулись, як до інструменту накопичення фактів господарської діяльності, а також в державній зарегульованості та фіскальній орієнтованості облікового процесу.

Формулювання цілей дослідження. Основною метою дослідження є визначення сутності облікового процесу на підприємствах в якості основи для виконання управлінської функції, визначення основи для формування методичного підходу до управління розвитком промислового підприємства на основі імплементації принципів, методів і процедур Міжнародних стандартів фінансової звітності, основним з яких є принцип професійного судження і визначення сутності господарських процесів на основі кваліфікованої суб'єктивної оцінки.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Розширення можливостей в сфері управління розвитком промислових підприємств стає можливим завдяки тип принципам, які пропонують МСФЗ в порівнянні з Національними стандартами бухгалтерського обліку, і головний принцип, в даному аспекті - це принцип використання професійного судження, який надає додаткової свободи дій при обранні підходів до обліку різних видів активів, зобов'язань і капіталу, доходів і витрат, фінансових результатів, а також до обліку різних господарських операцій. Різні правила обліку надають господарським засобам підприємства різних якостей і властивостей, незважаючи на те, що облікові процедури здійснюються постфактум. Так, наприклад, обрання варіанту накопичення і капіталізації витрат підприємства на переоснащення виробничих ліній дозволяє запобігти єдиноразовому списанню суми на витрати поточного періоду, а сформувати необоротний актив з подальшою його амортизацією. Результатом такого обліково-управлінського підходу може стати покращення показників фінансової звітності підприємства та кардинально інакший від класичного спосіб організацій збору і накопичення інформації про витрати на переоснащення об'єкта. Також професійне судження може застосовуватись в питаннях формування резервів сумнівних боргів, формування справедливої вартості активів, в тому числі об'єктів основних засобів, при формуванні первинної вартості інвестицій, при обранні підходів до амортизації активів та фінансових інструментів, при встановленні межі суттєвості для різних типів активів, стосовно визнання їх необоротними або оборотними активами, зарахування їх на баланс підприємства або ж стосовно відображення їх в якості витрат поточного періоду.

Однією з головних новацій для вітчизняних підприємств, які містять в собі МСФЗ є широке використання професійного судження і суб'єктивної обґрунтованої професійної позиції при проведенні оцінки господарських засобів та різних типів господарських операцій. В цьому і полягає сутність концептуального підходу до організації управління розвитком промислового підприємства на засадах застосування підходів Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Формою реалізації методичного підходу до управління різними аспектами розвитку промислового підприємства є положення наказу про облікову політику підприємства, в якому по різним пунктам будуть визначені правила обліково-аналітичного поводження різними об'єктами обліку та відображення у фінансовій звітності інформації про їхні зміни. Наказ про облікову політику промислового підприємства, який враховуватиме вимоги національного законодавства та МСФЗ є внутрішнім інституціональним забезпеченням для обліково-аналітичного та управлінського процесів. Положення наказу затверджуються кожного фінансового року з можливими змінами і доповненнями, однак сутність правил облікового відображення різних типів господарських операцій і господарських засобів має враховувати такі основні вимоги національного законодавства та міжнародних стандартів фінансової звітності (табл. 1).

Положення щодо порядку поводження з господарськими засобами та окремими операціями в наказі про облікову політику є формальними і регулюють порядок відображення подій на підприємстві, які вже мали місце. Однак відображення в обліку результатів вимагає також і безпосереднього виконання певних регуляторних дій, що стане вже безпосереднім процесом управління. Документально управлінські заходи мають бути зафіксовані в стратегічних та оперативних планах - бюджетах діяльності підприємства по окремих підрозділах.

Таблиця 1

Сутність положень щодо обліково-аналітичного поводження та управління господарськими засобами підприємства

Господарські засоби та господарські операції	Вимоги Національних П(С)БО	Вимоги МСФЗ
Виробничі запаси	Оцінка за середньозваженою або ідентифікованою собівартістю, методами нормативних витрат або FIFO	Оцінка за середньозваженою вартістю, за методом FIFO та з використанням підходу професійного судження.
Необоротні активи	Визначення первісної вартості у відповідності до суми фактичних витрат, понесених на придбання об'єкту, за справедливою вартістю. Нарахування амортизації щомісяця за встановленим з початку строку корисного використання методом, з можливістю перегляду методу нарахування амортизації.	Визначення первісної вартості у відповідності до суми фактичних витрат, понесених на придбання об'єкту, за справедливою вартістю об'єкта з використанням підходу до оцінки за професійним судженням. Нарахування амортизації щомісяця за встановленим методом, який обирається з початку строку корисного використання і переглядається при кожному складанні річної звітності
Господарські засоби та господарські операції	Вимоги Національних П(С)БО	Вимоги МСФЗ
		фінансової звітності на основі професійних висновків бухгалтерської служби про економічну доречність зміни підходу та методу нарахування амортизації.
Незавершене виробництво	Оцінка та облік за фактичними витратами і собівартістю матеріальних, трудових та інших ресурсів, використаних у виробництві, використання планових оцінок собівартості виробництва і готової продукції, можливість використання справедливої вартості.	Оцінка та облік собівартості виробництва і готової продукції як за фактичними витратами і собівартістю матеріальних, трудових та інших ресурсів, використаних у виробництві (actual costing), так і з використанням планових оцінок (normal costing), широке використання справедливої вартості і професійного судження для достовірної оцінки вартості матеріалів, що знаходяться у виробництві.
Визначення дебіторської заборгованості	Оцінка і облік за первісною вартістю з вирахуванням резерву сумнівних боргів, оцінка і обґрунтування за регламентованими законодавством підходами	Оцінка і облік за первісною вартістю з вирахуванням резерву сумнівних боргів, оцінка і відображення в звітності величини заборгованості відповідно до потенційних змін в економічних вигодах в залежності від терміну погашення заборгованості, з використанням професійного судження

Визначення кредиторської заборгованості	Оцінка і облік за фактичною величиною з дати виникнення,	Оцінка і облік за фактичною величиною з дати виникнення з
Господарські засоби та господарські операції	Вимоги Національних П(С)БО	Вимоги МСФЗ
	можливе корегування шляхом списання на доходи при спливанні строку позовної давності	обов'язковим корегуванням на величину змін доходів і витрат внаслідок впливу операцій з обслуговування боргу. Застосування професійного судження для визначення реальної величини кредиторської заборгованості.
Визначення резервів сумнівних боргів	Оцінка і облік за методологією, визначеною законодавчо	Оцінка і облік за методологією, сформованою керівництвом самого підприємства, у відповідності до вимог МСФЗ та з використанням професійного аналізу фахівців щодо реальної ймовірності погашення боргу перед підприємством
Визнання доходів	Облік і оцінка доходу в сумі справедливої вартості активів, які отримані або підлягають отриманню в результаті здійснених господарських операцій, застосування показників справедливої вартості для визначення доходів і оцінки вартості активів, від яких отримується дохід.	Облік і оцінка доходу згідно угод, за якими проводиться господарська операція, однак відбувається корегування до реальної справедливої вартості, яка визначається із застосуванням професійної оцінки.
Визнання витрат	Облік і оцінка витрат в сумі фактично використаних, переданих активів, відповідно до даних первинної документації.	Облік і оцінка витрат в сумі фактично використаних, переданих активів, відповідно до даних первинної документації, але з обов'язковою оцінкою
Господарські засоби та господарські операції	Вимоги Національних П(С)БО	Вимоги МСФЗ
		професійними експертами з метою упередження заниження витрат і завищення економічних вигід.
Встановлення межі суттєвості	На основі вимог нормативних документів встановлюється самим підприємством. Фактично визначаються в ідентичних розмірах до тих, що встановлені законодавчими документами з метою запобігання розбіжностей між бухгалтерським та податковим обліком	Нормативно регулюються лише методологічні аспекти, розмір межі суттєвості встановлюється самим суб'єктом господарювання на основі висновків за результатами професійного оцінювання

При складанні та виконанні бюджетів відбуватиметься реалізація функції управління розвитком промислового підприємства.

В залежності від організації господарських процесів на підприємстві процес бюджетування

пропонується організовувати або:

- за класичною схемою: бюджети реалізації продукції, закупівель, виробничих та інших витрат, витрат за економічними елементами, за адміністративним підрозділами, доходів, фінансових результатів, резервів, фондів та забезпечень;

- за схемою в розрізі активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів, витрат, фінансових результатів, фондів, резервів та забезпечень;

- за змішаною схемою: за етапами реалізації, виготовлення продукції та визнання доходів і витрат з додатковою деталізацією по видам активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів, витрат, фінансових результатів, фондів, резервів та забезпечень.

Роль підходу професійного судження при обліково-аналітичному забезпеченні управління розвитком промислового підприємства полягає в нерозривному поєднанні методів оцінки господарських операцій з реальними економічними подіями. Це дозволятиме не лише підвищити точність і достовірність облікових даних, але і забезпечити заощадження коштів та інших ресурсів для підприємства, уникнути погіршення показників фінансової звітності завдяки виваженому віднесенню витрат або на поточні періоди, або на вартість активів шляхом капіталізації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Запропонований методичний підхід до організації управління розвитком підприємством за допомогою обліково-аналітичних процедур полягає в дотриманні концепції максимально можливого використання професійного судження та достовірного відображення інформації про господарську діяльність в обліку та звітності, а також у проведенні управління витратою фінансових і матеріальних ресурсів відповідно до стратегічних та оперативних планів, складених відповідно до положень і вимог наказу про облікову політику підприємства. Всі формальні вимоги до поводження з активами і їхнього відображення в обліку мають бути відображені і зафіксовані в наказі про облікову політику підприємства, саме завдяки йому стане можливим застосування всіх концептуальних підходів до управління розвитком промислового підприємства на основі імплементації МСФЗ.

Конкретні підходи до облікового відображення і поводження з господарськими засобами, які відображені в наказі про облікову політику, реалізовуватимуться в практиці господарювання на підставі стратегічних та оперативних планів розвитку, які матимуть структуру, яка характеризується змішаним типом організації, а саме: за етапами реалізації, виготовлення продукції та визнання доходів і витрат будуть складатись і виконуватись відповідні бюджети, а в подальшому, на основі даних таких бюджетів, складатимуться плани управління по окремим видам активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів, витрат, фінансових результатів, фондів, резервів та забезпечень.

Незважаючи на повільну імплементацію правил і підходів Міжнародних стандартів фінансової звітності на державному рівні, інституціональне та організаційно-методичне забезпечення для управління розвитком власного бізнесу на засадах використання європейських принципів і процедур можуть впроваджувати самі підприємства. Визначені в даному дослідженні складові та аспекти стратегічного і оперативного управління розвитком промислового підприємства на основі імплементації МСФЗ становлять основу для більш деталізованих методичних підходів до управління окремим видами активів, капіталу, зобов'язань, доходів і витрат підприємства, які будуть визначені в подальших дослідженнях з даної науково-прикладної проблематики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Кабінету Міністрів України Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, N 1706 від 28 жовтня 1998 р. [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1706-98-%D0%BF

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, № 911-р. від 24 жовтня 2007 р. [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/911-2007-%D1%80

3. Шевченко А. Проблеми переходу вітчизняних підприємств на міжнародні стандарти фінансової звітності. [Електронний ресурс]: Відкрита Міжнародна інтернет-конференція "МСФЗ: дослідження, наука, практика, імплементація. - Режим доступу: http://konf.amsfo.com.ua/problemi-perexodu-vitchiznyanix-pidpriyemstv-na-mizhnarodni-standarti-finansovo%d1%97-zvitnosti/

4. Каменська Т. Міжнародні стандарти фінансової звітності в Україні: сучасний стан, практика і проблеми впровадження / Т. Каменська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 12. – С. 39–43.

5. Циган Р. М. Уніфікація облікової політики для цілей бухгалтерського обліку з урахуванням вимог Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку/ Р. М. Циган, В. О. Погрібний// Чернігівський науковий часопис. Серія 1, Економіка і управління. - № 1 (3), 2012. - С. 97-101

6. Іщенко В. Проблеми консолідації МСФЗ-звітності[Електронний ресурс]: Відкрита Міжнародна інтернет-конференція "МСФЗ: дослідження, наука, практика, імплементація. - Режим доступу: http://konf.amsfo.com.ua/problemi-konsolidaci%d1%97-za-msfz-zvitnosti/

7. Лайко О.І. Податкові механізми регулювання відтворення інвестиційного потенціалу [Електронний ресурс]:/ О.І. Лайко // Економічні інновації: Зб. наук. пр. — Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2010. — Вип. 40. — С. 232-243. - Режим доступу: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/66286/16-Layko.pdf?sequence=1

8. Лайко О. Перспективи впровадження концепції інвестиційно-орієнтованого оподаткування в Україні / О. Лайко // Економіст. - 2013. - № 4. - С. 9-12. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2013_4_4

REFERENCES

1. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Prohramy reformuvannia systemy bukhhalterskoho obliku iz zastosuvanniam mizhnarodnykh standartiv" [On Approval of the Program for the Reform of the Accounting System with the Application of International Standards]. *zakon3.rada.gov.ua* Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1706-98-%D0%BF [in Ukrainian].

2. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro skhvalennia Stratehii zastosuvannia mizhnarodnykh standartiv finansovoi zvitnosti v Ukraini" [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine On Approval of the Strategy for the Application of International Financial Reporting Standards in Ukraine]. *zakon3.rada.gov.ua* Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/911-2007-%D1%80 [in Ukrainian].

3. Shevchenko, A. (2015) Problemy perekhodu vitchyznianykh pidpryiemstv na mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti [Problems of transition of domestic enterprises to international standards of financial reporting]. *Vidkryta Mizhnarodna internet-konferentsiia "MSFZ: doslidzhennia, nauka, praktyka, implementatsiia - Open International Internet Conference "IFRS: Research, Science, Practice, Implementation*. Retrieved from http://konf.amsfo.com.ua/problemi-perexodu-vitchiznyanix-pidpriyemstv-na-mizhnarodni-standarti-finansovo%d1%97-zvitnosti/ [in Ukrainian].

4. Kamenska, T. (2012). Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti v Ukraini: suchasnyi stan, praktyka i problemy vprovadzhennia [International Financial Reporting Standards in Ukraine: Current State, Practice and Implementation Issues]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt - Accounting and auditing, 12, 39–43* [in Ukrainian].

5. Tsyhan, R. M. & Pohribnyi, V. O. (2012). Unifikatsiia oblikovoi polityky dlia tsilei bukhhalterskoho obliku z urakhuvanniam vymoh Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho obliku [Unification of accounting policy for accounting purposes taking into account the requirements of International Accounting Standards]. *Chernihivskyi naukovyi chasopys. Seriia 1, Ekonomika i upravlinnia - Chernihiv Scientific Journal. Series 1, Economics and Management, 1 (3), 97-101* [in Ukrainian].

6. Ishchenko, V. (2016). Problemy konsolidatsii MSFZ-zvitnosti [Problems of Consolidation of IFRS-Reporting]. *Vidkryta Mizhnarodna internet-konferentsiia "MSFZ: doslidzhennia, nauka, praktyka, implementatsiia - Open International Internet Conference "IFRS: Research, Science, Practice, Implementation. konf.amsfo.com.ua*. Retrieved from http://konf.amsfo.com.ua/problemi-konsolidaci%d1%97-za-msfz-zvitnosti [in Ukrainian].

7. Laiko, O.I. (2010). Podatkovi mekhanizmy rehuliuvannia vidtvorennia investytsiinoho potentsialu [Tax mechanisms regulating investment potential reproduction]. *Ekonomichni innovatsii - Economic innovations, Vol. 40, 232-243.* Retrieved from http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/66286/16-Layko.pdf?sequence=1 [in Ukrainian].

8. Laiko, O.I. (2013). Perspektyvy vprovadzhennia kontseptsii investytsiino-oriientovanoho opodatkuvannia v Ukraini [Prospects for Implementing the Concept of Investment-Oriented Taxation in Ukraine]. *Ekonomist - Economist, Vol. 4, 9-12.* Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2013_4_4 [in Ukrainian].